

87 Likums par biedrībām, savienībām un politiskām organizācijām.

(V. V. 152. n., 18. jul.)

I. modālījums.

Vispārējie noteikumi.

1. Visiem Latvijas iedzīvotājiem šī likuma robežās ir tiesība brīvi apvienoties biedrībās, politiskās organizācijās un reliģiskās apvienībās. Šo biedrību, organizāciju un apvienību darbība un mērķi nedrīkst runāt pretim Latvijas valsts likumiem.

1. piezīme. Aktivā kara dienestā stāvošām personām ir aizliegts būt par biedriem politiskās organizācijās.

2. piezīme. Par biedrību, savienību, politisku organizāciju un reliģisku apvienību pārvaldes organu locekļiem nevar būt personas ar pastāvīgu dzīves vietu ārzemēs.

3. piezīme. Ārzemnieku dibināmām biedrībām, savienībām un politiskām organizācijām vajag iekšlietu ministra atļaujas.

2. Par biedrību atzīstama vairāku personu apvienošanās zināmu mērķu sasniegšanai kopīgā darbībā, bet par savienību — divu vai vairāku biedrību darbības saskaņošana, radot viņu kopīgu organu.

3. Biedrībām, savienībām, politiskām organizācijām un reliģiskām apvienībām ir tiesība apvienoties savienībās, kā arī stāties sakaros ar citām līdzīga rakstura organizācijām.

4. Par kooperatīviem, kā arī akciju, paju, apdrošināšanas un citām peļņas sabiedrībām pastāv sevišķi noteikumi.

Šī likuma noteikumi neattiecas arī uz publiski-tiesiska rakstura reliģiskām organizācijām.

5. Par biedrību vai politisku organizāciju biedriem var būt abu dzimumu personas ne jaunākas par astoņpadsmit gadiem, kuriem tiesības nav aprobežotas ar tiesas spriedumu.

Sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadu vecas personas var būt tikai par bie-

drību vai politisku organizāciju biedriem — interesentiem. Sporta, morāli-fiziskās audzināšanas, kā arī jaunatnes kultūras biedrībās, pielaižami par biedriem ar aktivām vēlēšanas tiesībām arī personas, sākot no astoņpadsmit gadiem, bet par biedriem — interesentiem arī jaunākas.

Piezīme. Biedrības valdē var ievēlēt tikai pilntiesīgas personas.

6. Uz administratīvu iestāžu ierosinājumu vai arī uz biedru sūdzību pamata apgabaltiesa var: 1) atstādīt nelikumīgi ievēlētas biedrību vai politisku organizāciju amata personas un uzdot izdarīt jaunas vēlēšanas; 2) atcelt nelikumīgus vai statūtiem preti runājošus sapulces lēmumus un uzdot attiecīgam pārvaldes organam sasaukt vēleizejū sapulci, uzņemot dienas kārtībā tos jautājumus, par kuriem nelikumīgie vai statūtiem preti runājošie lēmumi pieņemti; 3) uzdot novērst pretrunīgu rīcību vai statutu pārkāpumus; 4) atņemt statutus paredzētās tiesības, ja pēdējās izlieto nelikumīgi. Biedrības vai politiskas organizācijas var slēgt uz tiesas spriedumu, ja tās pārkāpj likumus vai statutu noteikumus. Jautājumu par biedrības vai politiskas organizācijas slēgšanu tiesu iestādē ierosina iekšlietu ministrs vai prokuratūra. Līdz lietas izlemšanai tiesā, var apturēt attiecīgas organizācijas darbību uz iekšlietu ministra vai prokuratūras ierosinājumu, vai neatkarīgi no tā.

7. Reģistrētās biedrības un politiskās organizācijas banda juridisku personu tiesības.

8. Biedrībām, politiskām organizācijām vai to modālām jāziņo vietējai policijai divu nedēļu laikā sava atrašanās vieta, kā arī valdes organu locekļu vārdi, uzvārdi un dzīves vietas; par katru pārgrozību jāpaziņo policijai viena mēneša laikā.

II. modallijums.

Biedrību un savienību reģistrēšanas kārtība.

9. Reģistrācijas pieteikumu biedrības vai savienības dibinātāji, skaitā ne mazāk kā pieci, iesniedz tai apgabaltiesai, kuras rajonā paredzams valdes sēdeklis. Paraksti uz paziņojuma jāapliecina pie notara, mērtiesneša vai vietējā pašvaldības iestādē. Pieteikumam jāpieliek klāt statuti trīs eksemplāros.

10. Pilnvaru reģistrācijas lietu vešanai var izdot kādam no šīs biedrības vai savienības dibinātājiem, kā arī citai personai. Pilnvarojumu var ievest arī pašā reģistrācijas pieteikumā.

11. Biedrību vai savienību statuti jāparaksta to dibinātājiem. Statutos jāatzīmē sekošais: 1) biedrības vai savienības nosaukums un mērķis; 2) valdes sastāvs, tās locekļu vēlēšanu kārtība un viņu pilnvaras termiņš, valdes kompetence un atrašanās vieta; 3) pārējo biedrības vai savienības pārvaldes orgānu sastāvs, viņu sasaukšanas kārtība, kompetence, vēlēšanu un lēmumu pieņemšanas kārtība, kā arī šo orgānu locekļu pilnvaru termiņš; 4) biedru iestāšanās un izstāšanās kārtība; 5) biedrības vai savienības līdzekļi; 6) likvidācijas kārtība.

12. Savienības reģistrācijas pieteikumiem jāpieliek klāt apvienojamo biedrību vai savienību saraksts, kurš jāparaksta šo biedrību vai savienību priekšstāvjiem, kā arī šo biedrību vai savienību statuti un 9. panta kārtībā apliecināti biedrību kompetenta orgāna lēmumi par iestāšanos savienībā. Savienības statutus reģistrējot, viņā apvienoto biedrību saraksts jāieved reģistri.

13. Mēneša laikā, no reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas dienas, apgabaltiesai jātaisā lēmums par biedrības vai savienības ieviešanu reģistrī vai arī par reģistrācijas atraidīšanu.

14. Prokuroram ir tiesība celt motīvētu protestu trīs dienu laikā pēc tiesas lēmuma par biedrības reģistrēšanu. Prokurora protests aptur biedrības ieviešanu reģistrī.

15. Ja 13. pantā noteiktā laikā biedrības vai savienības reģistrēšana nav izlemta, tad tā uz dibinātāju pieprasījumu, par kura saņemšanu jāpaziņo prokuroram, jāieved reģistrī bez tiesas lēmuma, ja prokurors trīs dienu laikā no pieprasījuma saņemšanas nav cēlis protestu.

16. Reģistrācijas lietu skata cauri tiesas sēdēs, uz kūrām jāaicina prokuratūras priekšstāvis. Prokuratūras priekšstāvja, dibinātāju vai viņu pilnvarnieku neierašanās nevar būt par kavēkli lietas izspriešanai.

17. Ja prokurors nav cēlis protestu pret lēmumu par reģistrāciju, tad attiecīgā biedrība vai savienība jāieved reģistrī un divu nedēļu laikā jāpiesūta biedrības vai savienības dibinātājiem viens statutu eksemplārs ar uzrakstu par reģistrāciju. Par biedrības reģistrāciju tiesa publicē „Valdības Vēstnesī”; publikācijas izdevumus iemaksā dibinātāji.

18. Lēmumā par reģistrācijas atraidīšanu noteikti jāizrāda, kurlem likuma pantiem statuti nav piemēroti.

19. Reģistrāciju atraidot, tiesa nosūta dibinātājiem divu nedēļu laikā lēmuma norakstu.

20. Biedrību vai savienību dibinātāju sūdzības par reģistrācijas atraidīšanu iesniedzamas Senatam mēneša laikā, skaitot no lēmuma paziņošanas dienas.

21. Ja Senats viena mēneša laikā pēc sūdzības vai prokurora protesta saņemšanas lietu nav izlēmis, tad biedrība vai savienība jāieved reģistrī.

22. Statutu pārgrozījumi vai papildinājumi, kuri groza biedrības vai savienības mērķi vai nosaukumu, jāreģistrē tajā pašā kārtībā, kā paši statuti. Par visiem pārējiem papildinājumiem un pārgrozījumiem statutos jāpaziņo triju nedēļu laikā apgabaltiesai, kurā statuti reģistrēti.

23. Ja statutos ir paredzētas biedrības vai savienības modālas, tad biedrībai vai savienībai par to modibināšanu jāpaziņo apgabaltiesai, kurā pašu biedrību vai savienību reģistrējusi. Nodaļas dibināšanu atzīmē reģistrī.

24. Sūdzības par reģistra pārziņa rīcību iesniedzamas apgabaltiesai.

25. Biedrību vai savienību lietās, kādas minētas 6. pantā, piemērojams likums par administratīvām tiesām, bet biedrību un savienību reģistrācijas lietās arī civilprocesa noteikumi, ciktāl tie nerunā preti šim likumam.

III. nodaļums.

Politisku organizāciju reģistrēšanas kārtība.

26. Politiskas organizācijas iesniedz savus statutus līdz ar programmu reģistrēšanai iekšlietu ministrijai trīs eksemplāros. Divu nedēļu laikā, skaitot no saņemšanas dienas, iekšlietu ministrs nolēm j statutus reģistrēt vai reģistrēšanu atraidīt, paziņojot par to dibinātājiem. Statutus reģistrējot, izsniedz dibinātājiem vienu statutu un programmas eksemplāru ar attiecīgu uzrakstu. Par politiskas organizācijas ieviešanu sarakstā iekšlietu ministrija izsludina „Valdības Vēstnesī” uz dibinātāju rēķinu.

27. Politiska organizācija uzskatāma par reģistrētu un var uzsākt darbību, ja mēneša laikā, no reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas dienas, iekšlietu ministrs nav paziņojis lēmumu par tās reģistrēšanu vai reģistrēšanas atraidīšanu. Lēmumā par reģistrēšanas atraidīšanu iekšlietu ministriem jāizrāda, kuriem likuma pantiem statuti nav piemēroti, vai arī jāpaskaidro, kādā ziņā nav apmierinātas likuma prasības. Lēmumu var pārsūdzēt Senatā mēneša laikā, skaitot no paziņošanas dienas.

28. Reģistrācijai iesniedzamo politisko organizāciju programai un statutiem jābūt parakstītiem vismaz no pieciem dibinātājiem. Statutos jāatzīmē tas pats, kas biedrību statutos (11. pants).

29. Dibinātāju paraksti uz pavadraksta par statutu reģistrēšanu apliecināmi pie notara, mērtiesmeša vai arī vietējā pašvaldības iestādē. Pavadrakstā jāuzrāda persona, kura pilnvarota saņemt sarakstīšanos reģistrēšanas lietā.

30. Politisku organizāciju nodaļas, pēc to dibināšanas sapulces noturēšanas un pārvaldes orgānu izvēlēšanas, to centralās iestādes pieteic vietējiem apriņķu priekšniekiem vai prefektiem.

Nodaļas, kuru darbības apjoms pārsniedz vienas prefekturas vai apriņķa robežu, pieteicamas iekšlietu ministrijai.

31. Par politisku organizāciju vai to nodaļu likvidēšanas organizācijas centralā iestāde paziņo iekšlietu ministriem resp. prefektam vai apriņķa priekšniekam.

32. Šī likuma robežās instrukcijas izdod iekšlietu vai tieslietu ministrs pēc piederības.

Ar šo likumu atcelti: 1) Krievijas 1906. gada 4. marta likums par biedrībām, 2) Krievijas pagaidu valdības 1917. gada 21. jūnija likums par biedrību reģistrēšanu, ciktāl tas attiecas uz bezpeļņas biedrībām un savienībām un 3) Krievijas pagaidu valdības 1917. gada 21. jūnija likums par biedrību un savienību reģistrēšanas iekārtu apgabaltiesās, izņemot 429⁵. līdz 429²⁸. pantus (Tiesu iekārtas nosacījumi, I. grāmatas 7. nodaļums).

Rīgā, 1923. gada 18. jūlijā.

Valsts Prezidents J. Č a k s t e.